

0-loysnin — tí eingin skal doyggja

Oddagrein

Fríggjadagin skipaði Ferðslutrygd fyri skeiði, har greitt varð frá hugtakinum um »0-hugsjónina« — at vit seta okkum sum mál, at eingin skal doyggja ella koma illa til skaða í ferðsluni. Skeiðluttakarar vóru fólk, sum á ymsan hátt hava eitthvørt við ferðslu, ferðslufrálæru og ferðslutrygd at gera.

Hetta er eitt stórt mál at seta sær — men ikki nakað, sum funnið er upp á í Føroyum. Formaðurin í Ferðslutrygd, Petur Jacob Sigvardsen, greiddi frá »0-hugsjónini«, sum sprottin er í Svøríki. Har hevur Ríkisdagurin sett sær tann politiska málsetningin, at talið av deyðum og illa skaddum í ferðsluni skal niður á 0.

Og væl hevur hepnast, tí talið er minkað umleið niður í helvt seinna árin — m. a. tí, at so nógv hevur verið gjørt í øllum liðum til tess at fáa henda málsetningin framdan. Tey vita, at tey neyvan koma niður á null — men frá 1.300 og niður í helvt — tað sparir nógvur mannalagnur.

Ráðið fyri Ferðslutrygd fer seinna í vár at hava aðalfund, og verður 0-hugsjónin uttan iva á skránni — og tískil fara vit at hoyra meira um eitt møguligt átak — sum her í blaðnum skal fáa neyðuga teigaplássioð.

Vit kunnu bara stuðla Ferðslutrygd og heita á okkara landsins kosnu menn og kvinnur um at gera eina samtykt, sum gongur út uppá, at endamálið við ferðslutrygdini skal vera, at eingin skal doyggja ella verða illa løstaður í ferðsluni. Samtyktin skal ikki minst eisini ganga út uppá, at hetta verður havt fremst í huga, tá útbyggingar og ábøtur verða gjørdar á vegakerandi. Á tann hátt skulu vit tryggja okkum, at ferðslutrygdin í øllum lutum verður havt fremst í huga — ikki bara hjá bilførarum, men eisini hjá øllum teimum, sum á aðrarhættir hava ávirkan á ferðslu-umhvøvið.

Er tað ikki utopi at lækka talið í Svøríki niður á — ella niður ímóti — 0, so er tað heldur ikki tað í Føroyum. Bara tað at ÖLL hava hugsjónina fremst í huga ger, at vit kunnu nærkast málinum.

Hava vit ikki hesa hugsjónina, so góðtaka vit, at onkur skal doyggja. Men spyrja vit hvør tað skal vera. Spyrja vit um tað skal vera tú? Um tað skal vera eg — onkur annar? Fáa vit tá svarið?

Nei, hesum kann eingin svara — bara at talið skal verða 0!

Sosialurin

Viðmerkingar:

Farmahavnir - ferjuhavnir

So vóru tær kommunalu ferjuhavnarnar aftur frammi í fjølmíðlum. Í Sosialinum 30. januar var grein um hetta evnið, og hefti eg meg serliga við ein setning, har sagt varð: *Vestmanna kommuna fer høast alt vanlig havnargjald fyri báðar ferjurnar.*

Ein kundur spurt seg sjálv-an, hvat er vanlig havnargjald?

Eg kenni ikki so nógv til viðurskiptini í Vestmanna, men eg kenni nakað til viðurskiptini í Leirvík og tey eru helst ikki ólík.

Fyrst í 70 árunum varð farið undir havnargjöld í Leirvík, og skuldi ferjuleiga gerast har eisini. Ternan I, sum tá rokti siglingina um Leirvíksfjørð, skuldi kunna venda inni í havnini. Kommunan var ikki nøgd við verkætlanina og vildi hava tvørgarðin at liggja væl ytri fyri at fáa eina rúm-ligari havn. Hetta vildu myndugleikarnir á oknum ikki hoyra talan um, og so

hart leikaði á, at kommunan fekk at vita, at tóku teir ikki av hesi verkætlan, varð eingin havn gjørd.

Havnin var liðug í 1973, og um somu tíð ella beint eftir fóru leirvíkingar at fáa sær ísfiskatarlurar. Hetta broytti munandi um arbeiðsumstøðurnar í havnini, men tá Strandferðslan nokur ár seinna bygd nýverandi Ternuna, ið eisini skuldi venda inni í havnini, gjørdust umstøðurnar heilt út av lagi. Eingin kann lasta kommunustýrið fyri, at teir nýttu møguleikan at fáa nýggja ferjuhavn, tá berg-holið fór í gerð, og alt tað grótið kundi fást fyri lítlan kostnað. Teir mettu helst, at tað var nú ella ongantíð, og tað var tað væl eisini. Í Leirvík eins væl og í Vestmanna er fiskivinnan liv-æðrin í byggingi, og tað má kommunan fyrst hugsa um.

Meðan gamla ferjulegan enn var í nýtslu, hevði Føroya Bjór í nokur ár sitt eigna skip at flyta framleiðslu sína

út um landið. Hetta skip sigldi á Leirvík tveir túrar um vikuna og nýtti somu at-løgusiðu sum Ternan. Skip-ið Føroya Bjór setti ein og ein platt upp á land, sum trukkurin tók niðan í pakk-húsið. Ferjan nýtti alt havn-arókið, og ofta stóðu bilar-nir langt norður eftir veg-num. Føroya Bjór rindaði millum 160.000 og 170.000 kr. árliga í havnargjaldi fyri tveir túrar um vikuna, meðan Ternan rindaði 216.000 kr. árliga fyri 54 túrar um vikuna. Tað er nevniliga so, at meðan farmahavnir taka heilt upp í 900 kr. fyri tons-ið, umframt lossing, fyri at loyva vøruni um bryggju-kantin, so sær ikki út til, at at nøgðin, ið fer um ferju-havnina, hevur ávirkan á havnargjaldið. Hetta tykist lógíð, tá vit hugsa um tær nøgðir av farni, sum í dag verða fluttar við ferjum. Eisini krevja hesar havnir so stórt pláss á landi, at tað í øðrum føri skuldi ein sera stór og inntøkugevandi

verkætlan til, aðrenn farið varð undir at gera eitt slíkt óki klárt.

Min metna er, at høvdu ferjurnar galdið **vanligt havnargjald**, so høvdu ferjulegurnar í Vestmanna og í Leirvík verið góð fløga fyri hesar kommunur. Onk-ur spyr helst, hvat orsøkin er til henda mismun. Mitt besta boð til eitt svar er, at viðvíkjandi ferjuhavnum, er tað brúkarin, ið ásetir havn-argjaldið. At eingin atlan er um veruliga broyting í hes-um, váttaði Finnboi Arge landsstýrismaður í sjón-varpinum seinasta týskvöld, har hann segði, at møguleiga kundu teir hækka havn-argjaldið í Vestmanna til einar 500.000 kr. árliga. Tað sam-svarar framvegis á ongan hátt við ta nøgd, ið fer um hesa ferjuhavn. Men vit kunnu loyva okkum at spyrja: Hví skal brúkarin avgera hetta?

Edvin Joensen

Ikki lorkasligheitir í Fíggar- ella Almanna- og Heilsumálastýrinum

Rættleiðing til oddagrein »Haltar í ólukkumáta« í Sosialinum 29. januar

Við tað at eg persónliga um-sat nevna mál vegna lónar-deildina í Fíggarálastýri-num, kenni eg tað rett at koma við eini rættleiðing til nevndu grein.

Greinin ber heiti »Haltar í ólukkumáta« og viðger mannagongdina í samband við setan av einum sjúk-lingaráðgeva til at virka sum vegleiðari fyri sjúkl-ingum, ið vera sendir úr Føroyum niður á Ríkis-sjúkrahúsið.

Mannagongdin í sam-band við setan av nýggjum stovrum er tann, at tað stýr-ið, sum verður av nevnda starvi (í hesum føri Almanna- og Heilsumálastýrið, AHS), heitir á lónardeildina í Fíggarálastýrinum um at fáa starvið flokka soleiðis at starvið kann lýstast leyst. Sum flest øllum kunnugt, so er eitt sum eyðkennir júst hesar uppgávur innan mið-fyrirsitingina tað, at annar sáttmálaparturin (fíggar-málastýri) ikki einvegis kann áseta lón- og setanar-treytir mótevnis borgara-num, men at hetta altið er ein samráðingarspurningur við avvarðandi yrkisfelag.

Aftaná at umbøn frá AHS var komin um at flokka nevnda starv, var málið sett í gongd í tveimum:

- at innheinta nágreinliga starvslysing frá AHS:

Hetta fyri at kunna gera eina meting av, hvat ein rimulig flokking átti at vera. Í eini tilfari-lysing verður greitt

frá starvsinnihaldi, førleik-akrøvm og heimildum hjá tí setta.

- at fáa tey formligu viður-skiptini uppá pláss í sam-band við, hvør hin sáttmál-aparturin skuldi verða:

Undir vanligum um-støðum hevði hetta mál verið avgreitt eftir sam-ráðing við Sjúkrasystra-felag Føroya, men orsak-að av, at setanarókið kom at vera í Danmark, metti lónardeildin tað vera rættast at flokka starvið í samráð við Dansk Syge-plejeråd DSR.

Hetta gekk bæði skjótt og væl. AHS syrgdi fyri tí neyðuga tilfarinum viðv. sjálvum starvinum, meðan Sjúkrasystrafelag Føroya í skrivi til lónardeildina, formliga segði frá sær sam-ráðingarrættin til nevnda starv.

Lónardeildin setti seg síð-ani í samband við DSR um flokking av starvinum. Av-rátt varð, at DSR aftaná at hava fingið tilsent neyðug skjøl frá lónardeildini, skuldi koma við einum út-spæli. Rættuliga drúgv tíð gekk, aðrenn svar kom úr Danmark, og var einasta viðmerkingin tann, at teir ikki kundu gera sær eina nóg góða meting av starvi-num av tí tilfari, teir høvdu fingið. Lónardeildin heitti síðani á AHS um tað bar til at gera eina enn neyvari starvslysing. Stýrið metti, at hetta fór at vera heldur trup-

ult við tað, at talan var um eina setan, ið ikki var roynd áður. Hinevgen metti AHS, at tað istaðin kundi verið eitt hugskot at hugt eftir tí danska heitinum »patient-vejleder« við tað, at ein tilik setan longu framanundan var á Ríkissjúkrahúsinum.

Sum sagt so gjørt. Lónar-deildin heitti á DSR um at kanna tí donsku »patient-vejleder« funktionina, til tess at brúka hetta sum til-vísingargrundarlag fyri tí føroysku setanini. Tað kom ongantíð nakað svar uppá hesa áheitan, men einans eitt skriv frá DSR um, at teir vildu tryggja sær at tann, ið var settur í starvið skuldi vera løntur sambært »nye lønssystemer«. Hetta er ein skipan, sum er í ferð við at vinna frama í Danmark, har sáttmálapartarnir sentralt á-seta eina grundløn. Hin setti hevur síðani møguleika de-centralt at samráða seg til ymsar viðbøtur umframt, alt eftir førleika og úrslitum.

Lónardeildin metti hetta vera eitt gott hugskot fyrst og fremst orsakað av, at hin setti soleiðis vildi fáa somu setanarútdrúskifti, sum allir hinir starvsfelagarir (sjúkra-syststrar) á Ríkissjúkra-húsinum, men eisini partvis fyri sjálv at fáa samráðing-arroyndir innan nýggjar lónarskipanir.

Krivið frá DSR var so-leiðis gingið á móti. Málið lá nú bæði fakliga og geo-grafiskt hjá DSR, sum hevði

fingið tað tilfar, sum AHS eftir besta forminum hevði útarbeitt, saman við eini á-heitan um at kanna »pati-entvejleder« starvið á Ríkis-hospitalinum við tað, at tað føroyska starvið sum var í umbuna allarhelst fór at vera ógvuliga líkt.

Lónardeildin hoyrði ong-antíð aftur frá DSR. Nú; tað er møgult at lónardeildin átti at havt rýkt meira eftir svari. Men framum alt vísir hetta, at áhugin hjá danska felagnum fyri at fáa eina samráðingarloysn, ikki hev-ur verið serliga stórur.

Tað kundi verið sagt meir um málsgongdina, men eg vil við hesum bert vísa á, at orðingin í oddagreinini um, at málið er dottið niðurfyr orsakað av »lorkasligheit av Fíggarálastýrinum og Almanna- og Heilsumálastýri-num«, er sera óheppin. Tvørturímóti hevur sam-starvið millum lónardeild-ina í Fíggarálastýrinum og AHS í nevnda máli verið á góðari leið, og hevur málsgongdin tískil als einki við bygnaðin í miðfyrirsit-ingini at gera, og eg eri íva-leysur í, at hevði málið av fyrstum verið tikið upp við Sjúkrasystrafelag Føroya, so var málið avgreitt fyri langari tíð síðani.

Nú veit eg ikki í hvønn mun høvundurin hevur roynt at kanna málið, men tað tykir mær heldur lógíð, at undirritaði pr. 31. des. 1998, tá eg fór í annað starv, ongan fyrspurning hevði fingið um málið.

Oslo 3. febr. 1998
Vinaliga
Hilmar Eliassen